

Област Търговище

▶ Население (2023)	95 609
▶ Територия (кв.км)	2710
▶ Брой на населените места	194
▶ Дял на населението в градовете (%)	55,9

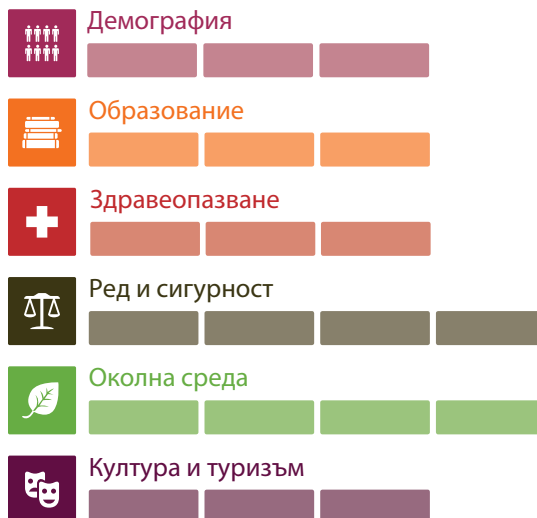
Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Търговище нараства значително. Заплатите и пенсиите също продължават да се повишават. Заетостта и безработицата се увеличават едновременно, но и двата показателя са значително по-неблагоприятни от средните за страната. Усвояването на европейски средства в областта остава ниско. Делът на автомагистралите и първокласните пътища е относително малък, но качеството на пътната настилка е високо. Местните данъци се задържат на сравнително ниски нива. Самооценката за развитието на електронно-

то правителство остава над средната за страната. Застаряването на населението става с по-бързи темпове от средното за страната. Търговище е сред областите с най-нисък обхват на образователната система. Използваемостта на болничните легла е малка. Съдилищата в областта са едни от най-слабо натоварените в страната и това се отразява на бързината на правораздаването. Делът на горската територия е по-нисък от средния за страната, но и делът на нарушената територия е малък. Културният живот остава слабо интензивен, а туризмът не е особено застъпен.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■

През 2022 г. брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Търговище нараства значително (с втория най-висок ръст след този в област Стара Загора). С това областта се нарежда веднага след челната десетка по този показател. Заплатите също се повишават значително. Средната брутна годишна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение достига 17,3 хил. лева. Пенсиите също продължават да нарастват, но остават сред най-ниските в страната. Средният им месечен размер през 2023 г. е 659 лв. (при 784 лв. в страната).

Ниският размер на пенсиите се отразява силно негативно на равнището на бедност в областта – то продължава да се повишава и през 2023 г. делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, достига 36,5% (при 20,6% в страната).

Пазар на труда ■■■■

Делът на населението в трудоспособна възраст в областта намалява и се отдалечава от средния за страната през 2023 година. Заетостта и безработицата нарастват едновременно, но и двата показателя са значително по-неблагоприятни от средните за страната. Коефициентът на заетост достига 68,9% (при 76,2% в страната), а този на безработицата – 9,5% (при 5,3% в страната).

Огромно предизвикателство пред пазара на труда в областта е влошеният образователен статус на работната сила, въпреки че и през 2023 г. се наблюдава подобрение. Делът на населението на 25–64 години с основно и по-ниско образование намалява с 3 пр. п., достигайки 27% (при 15% в страната). Делът на висшите пък е 21% (при 31% в страната).

Инвестиции и бизнес ■■■

Заради подчертано индустриалния профил на местната икономика и важната роля на големия бизнес Търговище има относително малък брой предприятия – 51 на хиляда души от населението (при 70 на хиляда души в страната). И през 2022 г. в областта се наблюдава повишаване на инвестициите и производството. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи на човек от населението достигат 2,6 хил. лв. (при 4,3 хил. лв. за страната). Преките чуждестранни инвестиции са 3,5 хил. евро на човек (при 4,5 хил. евро в страната), а произведената продукция – 114,8 хил. лв. на нает (при 122,4 хил. лв. в страната).

Усвояването на европейски средства в областта остава ниско, изпреварвайки само това в област Сливен. Към 30 юни 2024 г. изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми са 1971 лв. на човек (при 3175 лв. в страната). В рамките на областта най-много средства усвоява

община Попово, но и тя не достига средните стойности за страната.

Относителните разходи за научноизследователска и развойна дейност в областта се повишават значително, но отново са най-ниските в страната спрямо населението.

Инфраструктура ■■■■

Гъстотата на железопътната мрежа в областта остава сравнително ниска и през 2023 година. Гъстотата на пътната мрежа е по-висока от средната, но делът на автомагистралите и първокласните пътища е относително малък – 16% (при 19% в страната). Въпреки това качеството на пътната настилка е високо. През 2023 г. настилката в добро състояние е 48% (при 40% в страната).

Достъпът на домакинствата до интернет намалява и стойността му е под средната за страната – 84% в областта при 89% в страната през 2023 година.

Нисък остава делът на населението с достъп до обществена канализация – 53% (при 75% в страната). Само 46% от канализационните мрежи са свързани с пречиствателна станция за отпадъчни води, което е значително под средните за страната 67%.

Местни данъци ■■■■

Местните данъци в общините в област Търговище се задържат на сравнително ниски нива и през 2024 година. Единствено усреднената ставка за общините в областта при данъка върху прехвърлянето на собственост е по-висока от средната за страната. Сравнително ниски са данъците върху недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица – съответно 1,91‰ (при 2,15‰ в страната).

В рамките на областта най-ниски са средните местни данъци в община Антоново, а най-високи – в община Омуртаг.

Администрация ■■■■

Самооценката на администрациите от областта за развитието на електронното правителство остава над средната за страната. Самооценките на предоставянето на услуги на „едно гише“ обаче са под средните и през 2024 година. Рейтингът за активна прозрачност на органите на местното самоуправление намалява и вече е под средния за страната.

Делът на собствените от общите приходи на общините в областта продължава да е сравнително нисък и през 2023 г. – 17% (при 27% в страната). Покритието на общинските разходи с местни приходи в областта пък е най-малкото в страната – 44% (при 74% в страната).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■

Демография ■■■■

През 2023 г. естественият прираст в областта е сравнително нисък със стойност на коефициента от -9,3‰ (при -6,8‰ в страната). Същевременно механичният прираст е положителен (3,1‰).

Застаряването на населението е по-бързо от средното за страната. Делът на децата до 4-годишна възраст е 4,0% (при 4,5% в страната), а този на хората над 65 години е 25,4% (при 23,8% в страната).

Степента на урбанизация в областта остава сред най-ниските в страната. Гъстотата на населението в урбанизираните територии е двойно под средната – 614 души на кв. км (при 1221 души на кв. км в страната).

Образование ■■■■

Търговище е сред областите с най-нисък обхват на образователната система. През 2023 г. коефициентът на записване на учениците в V–VII клас е 84% (при 90% в страната). Делът на второгодниците нараства леко и е близък до средния за страната. Съответствието между професионалното образование и профила на местната икономика е над средното за страната.

Представянето на учениците се подобрява значително през 2024 г., въпреки че остава сравнително ниско. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас в областта достига 41,4 т. (при 42,9 т. в страната). Успехът на матурата по български език и литература пък е „Добър“ 4,02 (при „Добър“ 4,30 в страната), а делът на слабите оценки – 10,0% (при 8,7% в страната).

В областта няма университет или филиал на такъв.

Здравеопазване ■■■■

Средната продължителност на живота в област Търговище е с около година по-ниска от средната – 72,3 години (при 73,5 години в страната). Броят на жителите на областта, обслужвани от един общопрактикуващ лекар, през 2023 г. остава висок – 2230 души на лекар (при 1701 души на лекар в страната). По-нисък остава относителният брой на лекарите специалисти. Броят на леглата в многопрофилните болници спрямо населението леко намалява и се изравнява със средния за страната – 6,1 на хиляда души в страната. Същевременно обаче използваемостта на леглата остава сравнително ниска – 49% (при 56% в страната).

Обхватът на здравното осигуряване в областта се повишава до 98% през 2023 г. и за втора поредна година е над средния (95%). Аптечната мрежа е сравнително ограничена. В областта има една аптека на 2997 души (при една аптека на 1982 души в страната).

Ред и сигурност ■■■■

Съдилищата в областта са едни от най-слабо натоварените в страната и това се отразява на бързината на правосъдието и през 2023 година. Средната натовареност в Окръжния съд е 8,7 дела месечно на съдия (при 14,4 в страната), а в Административния – 10,1 (при 14,8 в страната). Същевременно делът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок в областта, е 95% (при 91% в страната), на административните – 89% (при 72% в страната), а на гражданските – 90% (при 65% в страната).

Престъпността в областта се повишава, но остава по-ниска от средната. През 2023 г. регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в Търговище са 10,4 на хиляда души от населението (при 11,3 на хиляда души в страната). Разкриваемостта на престъпленията се увеличава и вече е най-високата в страната със 72% (при 53% в страната). Относителният брой на полицайте е близък, но над средния за страната спрямо населението.

Околна среда ■■■■

Обемът на битовите отпадъци в областта е значително по-нисък от средния за страната – 370 кг на човек от населението годишно (при 488 кг на човек в страната). Същевременно делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци е висок – 84% (при 76% в страната) през 2022 година.

Делът на горската територия е по-нисък от средния за страната (27% в областта при 33% в страната), но и делът на нарушената територия е малък (0,1% при 0,4% в страната). Инсталираните ВЕИ мощности на човек от населението нарастват, но остават по-ниски от средните.

Индексът на нуждата от охлаждане е сравнително висок. Използваната питейна вода от домакинствата е най-ниската в страната (заедно с област Сливен) – 72 литра на човек на ден (при 103 литра в страната).

Култура и туризъм ■■■■

Културният живот в областта остава слабо интензивен, въпреки че и през 2023 г. продължава да се активизира след резкия спад по време на пандемията и свързаните с нея ограничения. Посещенията на кината достигат 219 на хиляда души (при 684 на хиляда души в страната), а на музеите – 226 на хиляда души (при 770 на хиляда души в страната). Посещенията на театрите и библиотеките спрямо населението в областта са по-високи от средните за страната.

Туризмът не е особено затъпен в областта. Броят на леглата в местата за настаняване е 7 на хиляда души (при 56 на хиляда души в страната), а реализираните през 2023 г. нощувки достигат 381 на хиляда души (при 4167 на хиляда души в страната) и са най-ниските в страната.

Ключови показатели за област Търговище

Индикатори на икономическото развитие	2021	2022	2023	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	12 536	17 195	n.a.	25 956
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	15 110	17 343	n.a.	21 242
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	21,4	24,7	36,5	20,6
Дял на населението в трудоспособна възраст (%)	59,5	57,4	57,1	58,5
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	60,5	67,4	68,9	76,2
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	8,3	8,7	9,5	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	32,2	30,3	27,0	14,8
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	17,1	21,3	21,0	30,5
Произведена продукция (лв./нает)	86 468	114 775	n.a.	122 377
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1795	2630	n.a.	4257
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	2690	3544	n.a.	4544
Дял на населението в селища с обществена канализация (%)	52,7	53,4	n.a.	75,0
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	60,0	47,9	48,0	40,4
Покритие на общинските разходи с местни приходи (%)	62,0	57,4	43,7	74,1
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	70,1	70,7	68,9	69,3

Индикатори на социалното развитие	2021	2022	2023	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	n.a.	-12,4	-9,3	-6,8
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	n.a.	3,9	3,1	6,4
Среден успех от матурите по БЕЛ**	3,63	3,58	4,02	4,30
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	30,2	31,3	41,4	42,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	74,4	85,0	83,9	89,9
Средна продължителност на живота (години)***	71,8	70,8	72,3	73,5
Дял на здравноосигурените лица (%)	87,5	97,3	98,0	95,0
Население на един общопрактикуващ лекар (брой)	2300	2056	2230	1701
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на хиляда души (брой)	9,1	8,6	10,4	11,3
Дял на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок (%)	95	92	95	91
Използвана питейна вода от домакинствата от Вик (литър/човек/ден)	64	72	n.a.	103
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	319	370	n.a.	488
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	83	84	n.a.	76
Посещения в кината на хиляда души от населението	19	134	219	684
Реализирани нощувки в местата за настаняване на хиляда души (брой)	260	360	381	4167

* Данните за 2023 г. са включени в изследването от 2024 година. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2023/2024 година, а матурите са проведени през 2024 година. Същото важи и за предходните години.

*** Данните са за тригодишни периоди и се обновяват всяка година.